
TOPLULUK ÖNÜNDE KONUŞMAK NEDEN ZOR?

Yazar: Temel Aksoy

18 Temmuz 2017 tarihinde yayımlanmıştır.

Topluluk önünde konuşmak, çoğu insanı heyecanlandırır, vücudunun kimyasını bozar; uykusunu kaçıır. Pek çok insan söyleyeceklerini unutmaktan, sahnede tökezlemekten, dilinin sürçmesinden, gülünç duruma düşmekten korkar; konuşmasının beğenilmeyeceği, dinleyicilerin sıkılacakları, yeteri kadar etkili olamayacağı endişesini duyar.

Oysa konuşmak, insanın doğal hayatının bir parçasıdır. Sadece dışadönük olanlar değil, içedönük olanlar da bire bir ilişkilerde kendilerini çok iyi ifade ederler; konuşmaktan, anlatmaktan, paylaşmaktan zevk alırlar.

Peki, insan neden tanıdıklarıyla bire bir konuşurken heyecanlanmaz da, tanıdıklarından bile oluşsa, bir topluluk karşısında konuşurken eli ayağına dolaşır? Neden insan annesiyle konuşurken son derece rahattır da, kalabalık karşısında konuşurken gerilir?

İnsan yargılanmadığından emin olduğu zaman rahat konuşur ama topluluk karşısında geçince, dinleyicilerin kendisinin duruşunu, vücudunu, davranışlarını, giysilerini, konuşmasını, düşüncelerini, bilgisini... yargılayacağından endişe duyar. Topluluk önünde, kendisini adeta çıplak ve savunmasız hisseder. Bütün eksiklerinin, bütün kusurlarının ortaya çıkacağı hissine kapılır. Bu gerginlik yüzünden çoğu insan konuşma yapmamak için, türlü bahaneler uydurur.

Bu psikolojinin etkisiyle, insanların çoğu, topluluk karşısında “mükemmel” olmaya gayret ederler. Hem görüşlerinin hem de konuşmalarının “hatasız” olmasını isterler.

İşte bu mükemmellik çabası, konuşma yapacak insanı başka bir kalıba sokar; yakınlarıyla konuşurken kendini çok iyi ifade eden insan gider; vücudu, sesi, davranışları gerginleşmiş bir insan gelir. Çoğu insan topluluk önünde konuşurken tuhaflaşır; bir türlü “kendisi gibi” olamaz.

Bu psikoloji, kendine güvenli insanları bile olumsuz etkiler. Topluluk önünde Rahat olduklarını söyleyen insanlar bile -yeterince deneyimli değilse- içten içe çekinirler.

İnsanın topluluk önünde heyecanlanması doğaldır. Aslında bu heyecan, konuşmanın enerjisini artırır. Eğer iyi yönetirse, konuşmacının heyecanı, dinleyenlere çok olumlu yansır. Ama eğer konuşma yapacak insan aşırı gerginse, bu durum hem kendisini hem de dinleyenleri çok olumsuz etkiler.

Topluluk önünde konuşmak, bir yetenek değil, bir yetkinliktir. İsteyen herkes konuşma yaparken nelere dikkat edeceğini öğrenerek, iyi bir konuşmacı olabilir. Her insan, çalışıp öğrenerek, öğrendiklerini uygulayarak, zamanla deneyim kazanarak bu yetkinliği geliştirebilir.

Richard Zeoli, iyi bir konuşmacı olmak isteyenlerin, bazı önemli kavramları öğrenmelerini önerir. Bu kavramlar, konuşma yapmanın temel kavramlarıdır. İnsan yaptığı her konuşmada bu kavramları hayata geçirip, bunları her seferinde daha da iyileştirerek, bu alanda ustalaşabilir.

1. İnsanın kendisini konuşma yapacağı ortamda gözünün önüne getirmesi; o anı gözünde canlandırması çok yararlıdır.

Bir konuşmaya hazırlanırken insanın dinleyicileri, sahneyi, kürsüyü, ışıkları, sesleri... gözünün önüne getirip hayal etmesi, insana o anı önceden yaşatır. İnsanın kendisini, topluluk karşısında konuştuğu durumu zihninde resmetmesi, konuşmanın performansını artırır.

2. Tanımadığı bir topluluk karşısında konuşacaksa, konuşmacının mutlaka o topluluk hakkında bilgi edinmesi gerekir.

Kime konuşacağını bilmeyen insan, iyi bir konuşma yapamaz. Çünkü konuşma yapmak, sanıldığı gibi bir monolog değil, konuşmacıyla dinleyiciler arasında bir enerji alışverişidir. Olumlu bir elektrik yaratmak için, her konuşmacının konuşacağı topluluğu tanıması gerekir.

3. İyi bir konuşma yapmanın olmazsa olmaz koşulu, iyi hazırlık yapmaktır.

İnsan ne kadar yetenekli olursa olsun, başarılı konuşma yapmak için saatlerce hazırlanması, prova yapması gerekir. TED konferanslarında konuşma yapmak için, bütün konuşmacılar aylarca hazırlık yaparlar. İnsan çok iyi bildiği bir konuda bile, ancak çok iyi hazırlık yaptığı zaman iyi bir konuşma yapabilecek seviyeye gelir.

4. İyi konuşma yapmak isteyen her insanın, samimi, içten, doğal olması gerekir.

Çoğu insan, topluluk önünde konuşurken olduğundan daha bilgili, daha güçlü ya da havalı görünmeye çalışır. Bu çaba, etkili olmak bir yana, aslında tam tersi bir etki yaratır.

Konuşma sırasında insanın hata yapması aslında çok büyük bir sorun değildir; aksine hatalar, konuşmacıyı "insani" kılar. Dinleyenler, konuşma yapan insanın mükemmel bir hatip olmasını değil, içten ve sahici olmasını beklerler.

İnsanın sade bir dille konuşması, "büyük bir konuşmacı" olmaya çalışmak yerine "kendisi olması", hem söylemi hem davranışlarıyla kendi karakterini, rengini, ruhunu yansıtmaya yarar. İçtenlik, her konuşmacıyı, daha etkileyici yapar. İyi bir konuşmacı olmak, olmadığımız bir insan gibi görünmek değil, kendi doğal varlığımızı ortaya koyarak, insanlarla bağ kurmayı başarmaktır.

İyi bir konuşma yapmak aslında bir tavır ve bir duruş meselesidir. Konuşma yapan insanın ses tonu, vücut dili, tavır ve davranışları, en az konuşmanın içeriği kadar rol oynar. İnsanlar, kendisini saklamayıp kendisi gibi olan insanları dinlemekten hoşlanırlar. Böyle insanlardan etkilenirler. Bunun için her konuşma yapan insanın önce, kendisi olmaya gayret etmesi gerekir.

5. Konuşma dili, yazı dilinden farklıdır. Yazı yazmak, düzgün cümleler kurmayı, kelimelerin anlamlarını tam olarak yansıtmayı gerektirir.

Konuşmak ise, yazmaktan çok farklı bir eylemdir. İnsan konuşurken, tonlama yaparak, vurgu yaparak, hızlanıp yavaşlayarak, yeri geldiğinde susup bekleyerek kelimelere anlam yükler. Bu imkânların hiç biri, yazı dilinde yoktur. İnsan istese de, kolay kolay konuşur gibi yazamaz.

Konuşmacıların en büyük hatası, yazar gibi konuşmaktır. Bir insanın yazı diliyle konuşması, onu hiç bir şekilde “dinlenir” kılmaz. Bu konu, iyi bir konuşma yapmanın temelini oluşturur. Topluluk önünde doğal olamayan hiç kimse, iyi bir konuşmacı olamaz.

6. Topluluk önünde konuşma yapmak için, mutlaka yazılı bir metin hazırlamak gerekmez.

Bazı insanlar söyleyecekleri her kelimeyi yazmayı tercih ederler. Bazıları notlar alır, bunlara bakarak konuşur. Bazıları ise hiç kâğıda bakmadan konuşma yapmayı tercih eder. Ama hiç bir konuşmacının, başını öne eğip, önündeki kâğıttan okuması doğru değildir. Konuşmacının mutlaka, dinleyicilerle ilişki içinde olacağı, onlarla bağ kuracağı bir tarzının olması gerekir.

7. Bir konuşmacıyla dinleyiciler arasındaki ilişkide, en önemli insan, dinleyen kişidir.

Konuşmacının kendisini değil, dinleyicileri önemseyen bir düşünce, tavır ve davranış içinde olması gerekir. Ama topluluk önünde konuşurken çoğu insan, dikkatini dinleyenlere vermek yerine, kendisini dinlemeye ve kendisini gözlemlemeye odaklanır. Oysa bir insanın kendisini dinletebilmesinin ön koşulu, dinleyenlerin ilgisini çekmeyi başarmaktır. İnsanlar, kendisini fazla önemseyen bir konuşmacıyı dinlemek istemezler. Bu nedenle, topluluk önünde konuşma yapan her insanın, konuşma yapılan ortamda, “kahramanın” kendisi değil, dinleyiciler olduğunu bilmesi gerekir.

8. Konuşma yaparken, dinleyicilerle göz teması kurmak, ses tonunu yükseltip alçaltmak, kimi yerde sessizliğin gücünden yararlanmak, dinlemeyi kolay ve zevkli kılar.

Konuşurken önüne bakan, salonun arkasına bakan, insanların yüzlerini görmeden herkesi “tarayan” konuşmacılar, dinleyicilerle bağ kuramazlar. İnsanlarla bağ kurmak için, her konuşmacının dinleyenlerle göz teması içinde olması gerekir.

9. İyi bir konuşma hikâyeler üzerine kuruludur. İnsanlar hikâyeleri verilerden ve bilgilerden çok daha fazla önemserler.

Bu nedenle iyi bir konuşmacı olmak için, iyi bir öykü anlatıcısı olmak gerekir. En ciddi toplantılar, en ciddi konferanslarda bile, konuşmacının anlattığı konuyu somutlaştıran öyküler anlatması şarttır. Eğer konuşmada öykü yoksa o konuşma kimse tarafından hatırlanmaz. Öykü konusunu önemsemeyen hiç bir insan, iyi bir konuşmacı olamaz.

10.Etkili konuşmalar insanlara ilham veren konuşmalardır; dinleyenleri iyi hissettiren, kendilerine olan güvenlerini pekiştiren, iyimserliklerini yükselten konuşmalardır.

İyi bir konuşma dinlediğimizde sadece anlatılanları anlamakla kalmaz, bunları kendi hayatımıza da uygulamak isteriz. Bizi heyecanlandıran, umutlandıran, kendimizden daha iyi bir insan çıkarmak için bize ilham veren konuşmalar, bizim belleklerimize kazınır.

11.Etkili bir konuşma ne kadar kısa olursa o kadar iyi olur. İnsanların dikkatlerinin çok kıt olduğu bir dünyada çok şey söylemek, saatlerce konuşmak hiçbir anlam ifade etmez.

Bazı insanlar, kısa konuştukları zaman kendilerinin “yetersiz” algılanacakları endişesine kapılırlar. Hâlbuki iyi hazırlanmış bir konuşmanın, zaten kısa olması gerekir. TED konferansları bize, dünyanın en önemli konularının bile 18 dakikada anlatılabileceğini kanıtladı.

İyi bir konuşma yapmanın formülü, insanın yapacağı konuşmaya çok iyi hazırlanması ama sahneye çıktığı zaman kendisi gibi olmayı başarmasına bağlıdır.